

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

REGIDORIA DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA I ACCIÓ VEÏNAL

MODEL DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA

MARC PER AL DESENVOLUPAMENT DE LES POLÍTIQUES DE PARTICIPACIÓ DE LA CIUTAT DE VALÈNCIA

Aprovació en Ple Municipal en sessió ordinària de 21 de desembre de 2017

Índex

	Pàgina
PER QUÈ UN NOU MODEL DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA?	2
PER A QUÈ UN NOU MODEL DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA?	2
COM S'HA ELABORAT EL MODEL DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA	3
PRINCIPIS ORIENTADORS DEL MODEL	3
EIXOS DEL MODEL	4
EIX 1: LA PARTICIPACIÓ, UNA QÜESTIÓ ESTRATÈGICA I TRANSVERSAL	4
EIX 2: LA DESCENTRALITZACIÓ TERRITORIAL	6
EIX 3: ÒRGANS DE PARTICIPACIÓ	8
EIX 4: VIES I EINES DE PARTICIPACIÓ	9
EIX 5: IMPULS I PROMOCIÓ DE L'ASSOCIACIONISME	11
EIX 6: CULTURA DE LA PARTICIPACIÓ	12
EIX 7: GOVERN OBERT, TRANSPARÈNCIA I CIUTAT INTEL·LIGENT	13

PER QUÈ UN NOU MODEL DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA?

La participació ciutadana és un dels grans reptes polítics en l'actualitat. Es tracta d'un dels elements més àmpliament reconeguts i demanats en el desenvolupament de les polítiques públiques i cada vegada són més les veus que exigixen la seua incorporació a les dinàmiques quotidianes de l'Administració pública.

Prenent com a punt de partida la importància històrica del moviment veïnal i associatiu a la ciutat de València, i reconeixent el paper fonamental que ha exercit en els assumptes més crucials dels seus barris, és el moment de reflexionar sobre com els models de participació han anat transformant-se i noves expressions de la ciutadania organitzada han anat emergint en els últims temps de manera plural i diversa.

Vivim un moment clau per a la participació ciutadana. D'una banda, ens trobem en una etapa de canvi democràtic en la qual les ciutats estan cridades a exercir un paper central, acostant les decisions a les persones. D'una altra, la mateixa societat continua canviant i evolucionant, fent que aspectes com la gestió de la diversitat i la interculturalitat siguen components ineludibles de la política urbana. A més, hem de reflexionar i avançar en el paper que les tecnologies de la informació i la comunicació estan cridades a exercir en estos processos.

PER A QUÈ UN NOU MODEL DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA?

Este model de participació ciutadana sorgix amb la vocació d'aconseguir els objectius següents:

- ✓ Potenciar els canals de comunicació i interacció amb la ciutadania.
- ✓ Fomentar un teixit associatiu fort i representatiu, i una ciutadania activa amb esperit crític i amb capacitat per a exercir d'interlocutor amb les institucions.
- ✓ Orientar l'acció del govern municipal i del conjunt de l'Ajuntament en matèria de participació ciutadana.
- ✓ Introduir els canvis organitzatius pertinents per a desenvolupar una cultura de la participació ciutadana.
- ✓ Introduir els canvis oportuns en tota la reglamentació relativa a la participació ciutadana a l'Ajuntament.
- ✓ Definir, planificar, organitzar i coordinar les accions de participació ciutadana que s'impulsen des de l'Ajuntament.
- ✓ Garantir una incidència real de la participació en les polítiques municipals i en la presa de decisions.
- ✓ Tindre un model de referència sobre el qual realitzar avaluacions periòdiques orientades a una millora contínua del model.

COM S'HA ELABORAT EL MODEL DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA

El model de participació ciutadana s'ha desenvolupat a través d'un procés que ha sigut en si mateix participatiu. S'ha utilitzat una metodologia que buscava crear un "canal de diàleg" que afavorira el debat i generara consensos des de l'equilibri, el respecte i la col·laboració lliure i informada.

S'hi han incorporat, a més, diverses tècniques basades en el pensament de dissenyador (design thinking) per a incidir en els processos de cocreació entre professionals, Administració i ciutadania d'un model de participació en el qual sentir-se reflectits i integrats.

Finalment, s'ha volgut donar un pes important a les aportacions del teixit social articulat, per a fomentar les sinergies necessàries que provoquen processos d'innovació social i construcció de xarxes de participació.

En definitiva, el procés ha consistit a oferir a la ciutadania una eina de reflexió i presa de decisions des del vincle a la realitat social de la ciutat, les xarxes de proximitat i l'entramat social organitzat.

PRINCIPIS ORIENTADORS DEL MODEL

Este model de participació ciutadana s'articula al voltant dels principis següents:

- ✓ **La participació com un dret fonamental** de la ciutadania a l'hora de decidir sobre les qüestions que més afecten la seua vida quotidiana.
- ✓ **Deliberació, diàleg i reflexió col·lectiva** com a elements substantius de les polítiques de participació.
- ✓ **Diversitat i interculturalitat** com a elements centrals de la societat en què vivim i que han de ser incorporats als processos de participació.
- ✓ **Igualtat i perspectiva de gènere**, com a principis rectors que han d'incorporar-se tant en els procediments dels processos de participació com en els resultats que se'n deriven i que arriben a concretar-se en actuacions i/o polítiques públiques de caràcter municipal.
- ✓ **Sostenibilitat i canvi climàtic** com a referents clau que estableixen límits en termes de producció, consum, creixement i models de ciutat; límits que han de ser considerats en els processos de participació.
- ✓ **Coresponsabilitat i compromís cívic** entre actors socials, econòmics i institucionals.
- ✓ **Transparència** i màxim accés a la informació en els processos de participació.

Estos principis han orientat els SET EIXOS ESTRATÈGICS que componen el model de participació de la ciutat de València.

EIXOS DEL MODEL

EIX 1: LA PARTICIPACIÓ, UNA QÜESTIÓ ESTRATÈGICA I TRANSVERSAL

Hi ha en l'actualitat una demanda clara d'avançar cap a un govern més obert, més democràtic, més transparent i més participatiu. Per això, la participació ciutadana en si mateixa ha de constituir-se en un element estratègic del govern i la gestió municipal que impregne el treball de les diferents àrees de govern.

Ha de fer-ho, a més, amb coherència quant als objectius i amb una visió metodològica compartida que permeta una coordinació tècnica efectiva dels diversos processos de participació que es promoguen des de la institució.

Per a això, la participació necessita un impuls i un lideratge polític clar que la incorpore progressivament a la manera de governar i gestionar. Es requereix una aposta política clara i explicitada, liderada per l'alcaldia, amb el suport de l'equip de govern en el seu conjunt. A més, és necessari un ampli acord entre els diferents grups polítics del consistori per a garantir la seua continuïtat.

Elements clau:

- ✓ **Desenvolupament reglamentari.** Els diferents elements d'este model s'han d'incorporar a la reglamentació de l'Ajuntament de València per a garantir-ne la formalització i institucionalització. En particular, cal revisar el Reglament orgànic de govern i administració de l'Ajuntament de València i elaborarà un nou reglament de participació ciutadana.
- ✓ **Òrgan de coordinació intern.** Compost per personal funcional de les diferents àrees de govern de l'Ajuntament. La seua funció principal serà coordinar les diferents accions que es desenvolupen en matèria de participació ciutadana per part dels diferents servicis. Serà l'òrgan encarregat de validar els seus objectius, la coherència metodològica i el desenvolupament tècnic. Cal establir una periodicitat mensual per a les seues reunions.
- ✓ **Servici de descentralització i participació.** Serà l'encarregat de coordinar la implantació d'este model de participació. La seua missió és articular la participació de la ciutadania, organitzada i no organitzada, en els assumptes públics. Per a això, coordina i assessora les diferents iniciatives i hi col·labora. Ha de ser una àrea municipal de caràcter transversal, amb recursos, coneixement i experiència en participació ciutadana i associacionisme. S'ha de garantir que el servici estiga adequadament dotat en termes de personal.
- ✓ **Formació permanent del funcionariat.** En l'oferta formativa del personal de l'Ajuntament cal incloure la participació ciutadana tant en cursos específics com en els programes més amplis de formació al funcionariat.

- ✓ **Formació acadèmica superior en participació ciutadana.** S'ha d'impulsar la creació per part de les universitats públiques de la ciutat, d'una oferta formativa de postgrau especialitzada en matèria de participació ciutadana, i se li ha de donar suport.
- ✓ **Observatori permanent sobre participació ciutadana.** Compost per representants de la societat civil, professionals, persones expertes i acadèmiques. Serà l'encarregat de fer el seguiment de la implantació d'este model de participació, així com de la realització d'altres estudis o avaluacions sobre este tema que es consideren pertinents per a enriquir la participació ciutadana a la ciutat de València.

EIX 2: LA DESCENTRALITZACIÓ TERRITORIAL

Un dels objectius d'este model consistix a passar d'un model de desconcentració administrativa a una descentralització territorial de l'Ajuntament de València. Això implica una redefinició de competències de les juntes municipals de districte i de les seues demarcacions, a més d'una redistribució del poder de decisió en termes territorials a la ciutat i els seus pobles.

L'objectiu de la descentralització és doble. D'una banda, aconseguir que l'activitat de les juntes de districte siga més eficaç, descentralitzant fons i recursos i revisant els procediments administratius. D'una altra, acostar les decisions a l'àmbit més pròxim a la ciutadania perquè esta pugua apropiar-se dels processos de presa de decisions i passe a formar-ne part.

Elements clau:

- ✓ **Distribució territorial de les juntes municipals de districte.** De cara a convertir les juntes municipals en l'espai institucional més pròxim a les persones i establir una distribució territorial tan coherent com siga possible, es proposa augmentar el nombre de juntes municipals progressivament. Es pot iniciar este procés amb la creació i posada en marxa de tres noves juntes municipals per als pobles de València.
- ✓ **Descentralització política.** Les juntes municipals de districte tindran assignades competències específiques en determinades matèries i es dotaran amb els recursos pressupostaris i de personal necessaris per a poder dur-les a terme.

Les juntes municipals funcionaran de manera anàloga a altres servicis municipals, sota la direcció política de la persona regidora que exercisca la presidència de la junta.

- ✓ El **consell de districte** serà el màxim òrgan de govern de la junta municipal. Serà l'espai on es prendran les decisions de la junta municipal en el marc de les seues competències. Tindrà la composició següent:
 - Presidència: serà nomenada per l'alcaldia.
 - Vicepresidència: serà nomenada per l'alcaldia.
 - Representants polítics: la representació dels grups municipals serà proporcional al nombre de regidors amb què compten en el Ple, i es garantirà la presència de tots els grups municipals amb representació municipal.
 - Representació del teixit associatiu.

Les reunions del consell de districte seran obertes a la ciutadania, amb la forma d'assemblea oberta, de manera que totes les persones assistents tindran dret a veu.

El consell podrà crear grups de treball, que seran oberts a la participació d'entitats ciutadanes. Els grups de treball no seran decisoris, sinó espais de treball per a la deliberació i el consens sobre les matèries que siguen competència de la junta. Seran els espais per excel·lència per a la construcció col·lectiva de propostes. Elevaran les seues propostes al consell de districte, on es prendran les decisions.

En el cas dels **pobles de València**, el funcionament i la composició del consell de districte s'ajustaran a les seues singularitats pròpies.

A més dels consells de districte i els grups de treball amb temàtiques específiques, es constituïran espais on es duran a terme debats, reflexions i propostes per al districte, que seran posteriorment traslladats als consells de districte per a tindre'ls en compte i portar-los, si es considera, a votació. Serà, així, un espai de trobada entre el veïnat del districte que possibilitarà portar propostes treballades entre tots i totes als consells de districte.

- ✓ **Observatori de districte.** En cada districte es crearà una unitat de generació d'informació, recopilació de dades i informació específica que s'incorporarà a la plataforma VLC per a possibilitar una anàlisi exhaustiva de la realitat quotidiana de cada un dels districtes. Estes dades estaran disponibles en format obert tant per a l'Administració com per a altres actors de la societat civil, el sector privat o l'acadèmic.
- ✓ **Oficines d'atenció a la ciutadania.** s'impulsarà la creació d'oficines d'atenció a la ciutadania en les juntes municipals de districte.

EIX 3: ÒRGANS DE PARTICIPACIÓ

El model busca treballar en la millora del funcionament dels òrgans de participació ja existents augmentant-ne la representativitat, l'operativitat i l'autonomia, amb l'objectiu de permetre una incidència major en les polítiques públiques de la ciutat. Per a això, se n'hauran de redefinir la composició i les funcions. D'altra banda, fomentará la creació de nous òrgans institucionals que permeten, de manera estable o puntual, tractar de manera consensuada amb els agents implicats el major nombre possible de temes d'àmbit municipal.

Elements clau:

- ✓ **Consell Social de la Ciutat.** És l'òrgan de participació per excel·lència de la ciutat. La seua estructura inclourà una comissió permanent, que marcarà els ritmes i l'agenda de funcionament d'acord amb les peticions de la societat civil valenciana. Ampliarà la seua representativitat incloent-hi una representació de cada consell sectorial i de cada consell de districte. Els treballs específics es desenvoluparan a través de comissions de treball que disposaran de recursos per a la realització d'estudis o informes. Entre les seues funcions s'inclourà, entre altres, la realització d'informes preceptius sobre el projecte anual de pressupostos, el projecte anual d'ordenances fiscals i preus públics, el pla general d'ordenació urbana, els plans estratègics municipals i les consultes ciutadanes d'iniciativa institucional.
- ✓ **Consells sectorials.** Òrgans de participació de caràcter consultiu en les grans àrees de política municipal, concebuts com a espais d'assessorament per al desenvolupament de polítiques específiques i, especialment, per a l'elaboració de plans estratègics de les diferents àrees de govern.
- ✓ **Consell d'Infància i Adolescència.** Estará compost per població infantil i adolescent triada democràticament a través d'un procés organitzat per districtes que es durà a terme en els centres educatius de la ciutat. Les seues funcions consistiran a presentar iniciatives, suggeriments i propostes per a ser debatudes en els àmbits i òrgans municipals corresponents, així com proposar solucions a problemes de la ciutat que afecten la infància o l'adolescència. La seua composició garantirà la pluralitat, paritat i diversitat de la ciutat: acadèmica, sexual, d'origen, funcional, de gènere, etc.
- ✓ **Taules temàtiques.** Seran espais de participació ciutadana de caràcter consultiu no permanent, amb una constitució més àgil que la dels consells sectorials, per a abordar qüestions de caràcter més específic.

EIX 4: VIES I EINES DE PARTICIPACIÓ

El model de participació inclou la institucionalització d'una sèrie de vies de participació que s'articulen a través d'eines i processos que combinen tant la participació de la ciutadania a títol individual com la de la ciutadania organitzada a través d'associacions, plataformes o un altre tipus d'entitats.

Elements clau:

- ✓ **Pressupostos participatius.** L'Ajuntament reservarà anualment una part del seu pressupost municipal per a ser elegit per mitjà d'un procediment de pressupost participatiu.

La ciutadania tindrà la possibilitat d'elaborar les propostes que se sotmetran a consideració i participarà directament en l'assignació dels recursos a través d'una votació directa amb sufragi universal. Les juntes municipals de districte, a través dels seus consells, tindran un paper actiu en l'anàlisi, deliberació i elaboració col·lectiva d'estes propostes.

- ✓ **Consultes ciutadanes.** S'incorporaran els mitjans necessaris i s'establirà un sistema de consulta sobre els aspectes de més rellevància per a la ciutat. Les consultes ciutadanes es realitzaran a iniciativa de l'alcaldia o de l'equip de govern. Es realitzaran a través de mecanismes en línia que faciliten la participació de la ciutadania combinats amb espais presencials per a afrontar la bretxa digital.
- ✓ **Iniciatives ciutadanes.** El dret d'iniciativa podrà ser exercit per la ciutadania i promogut per entitats i associacions. Es materialitzarà en la presentació de propostes d'acords o actuacions o projectes de reglaments en matèries de competència municipal. En el cas que una iniciativa ciutadana reba el suport d'un 2 % de les persones amb dret a sufragi, haurà de ser debatuda i votada en ple. En tot cas, haurà de comptar amb els informes tècnics corresponents que en garantisquen la legalitat.
- ✓ **Estratègies participatives de barri.** El consistori definirà una sèrie de barris o pobles d'acció preferent per les seues característiques socioeconòmiques i culturals, en què desenvoluparà estratègies integrals participatives que definiran les línies d'actuació municipal preferent en el curt i mitjà termini.
- ✓ **Processos participatius específics.** Es promourà i es facilitarà la realització de processos participatius de qualitat que s'incorporen al disseny i l'elaboració de diferents programes municipals. En particular, es desenvoluparan processos participatius en matèries específiques relacionades amb l'espai públic (places, parcs i jardins...) o amb servicis municipals concrets. Això serà preceptiu en iniciatives d'especial rellevància per a un barri o per al conjunt de la ciutat.
- ✓ **Participació en polítiques públiques.** S'articularen mecanismes adequats per a afavorir la participació ciutadana en els principals elements de la política pública municipal, com pot ser el pla general d'ordenació urbana o les ordenances municipals.

- ✓ **Intervencions en plens i comissions informatives.** Es regularà una fórmula de torn popular en el Ple de l'Ajuntament perquè les associacions i la ciutadania no organitzada puguen promoure iniciatives de manera directa, sense estar vinculades a grups polítics, perquè siguen debatudes i votades.
- ✓ **Queixes i reclamacions.** Es revisarà el seu sistema de gestió per a garantir el seguiment i la traçabilitat de les peticions ciutadanes, com també per a avaluar el grau de satisfacció ciutadana de la resposta dels diferents servicis.

EIX 5: IMPULS I PROMOCIÓ DE L'ASSOCIACIONISME

L'impuls i la promoció de l'associacionisme és un element central del model de participació ciutadana. L'associacionisme suposa una de les expressions més significatives de la capacitat de la ciutadania per a organitzar-se i actuar col·lectivament en l'esfera pública en defensa del bé comú. Les associacions, entitats i plataformes no són només importants per la seua capacitat per a aglutinar i mobilitzar les persones en relació amb qüestions concretes, sinó també per la seua experiència, la seua trajectòria i el seu coneixement de la realitat quotidiana i de les persones que habiten i conviuen a la ciutat de València.

Elements clau:

- ✓ **Centres cívics.** Es desenvoluparà, al llarg de tota la ciutat i de manera progressiva, una xarxa de centres cívics de barri que proporcionaran una infraestructura i un espai físic per a la trobada i el treball col·lectiu de les associacions. Seran espais codissenyats i cogestionats amb el teixit associatiu de la ciutat, i se'n podran desenvolupar models diferents en funció de la realitat social i del teixit associatiu.
- ✓ **Programa de subvenció a associacions veïnals.** Es mantindrà el suport específic a les associacions de veïns i veïnes a través d'una subvenció anual.
- ✓ **Programes de suport a iniciatives de participació ciutadana.** Es desenvoluparà un programa per a donar suport a les iniciatives de participació ciutadana impulsades pels agents socials de la ciutat. Este programa inclourà, a més de subvencions, temes d'assessorament i formació específica en les àrees que es consideren d'interés.
- ✓ **Ús d'espais i equipaments municipals.** Es desenvoluparà la reglamentació adequada per a cedir l'ús d'espais i equipaments municipals (patis de col·legis, aules, biblioteques...) a les associacions de la ciutat. Es regularà adequadament per a compatibilitzar els diferents usos i establir els drets i coresponsabilitats de les parts.
- ✓ **Xarxa cívica virtual.** Es posarà en marxa, per mitjà d'un procés de codisseny amb xarxes de col·lectius cívics i del teixit social valencià, una plataforma cívica que els permeta interconnectar-se, coordinar les seues accions i divulgar a la ciutadania informació geolocalitzada sobre les activitats i iniciatives que desenvolupen.
- ✓ **Registre d'associacions.** S'actualitzarà perquè constitueisca un fidel reflex de la realitat associativa de la ciutat.

EIX 6: CULTURA DE LA PARTICIPACIÓ

Un aspecte fonamental del model de participació és fomentar una cultura participativa basada en valors com la solidaritat, la defensa dels drets, el compromís social, la coresponsabilitat, el voluntariat, la tolerància, el diàleg, el respecte i l'estima per la diversitat. En definitiva, una cultura de la participació que afavorisca l'exercici actiu i crític de la ciutadania.

Elements clau:

- ✓ **Informació i comunicació.** S'oferirà informació periòdica, clara i senzilla sobre totes les activitats, canals i processos de participació ciutadana existents a l'Ajuntament.
- ✓ **Campanyes de sensibilització** per a promoure i traslladar a la ciutadania la importància d'exercir la participació com un dret.
- ✓ **Escoles de ciutadania.** Es posarà en marxa a través de la Universitat Popular i altres espais municipals un programa educatiu en matèria de participació ciutadana orientat a l'aprenentatge i al desenvolupament de competències dels diferents agents socials de la ciutat. El disseny de l'escola de ciutadania haurà de comptar amb el coneixement i l'experiència prèvia del mateix teixit associatiu.
- ✓ **Projectes educatius.** A través de la Delegació d'Educació i del programa Ciutat Educadora, es posaran en marxa programes educatius als centres educatius de la ciutat orientats a formar en ciutadania, participació i consciència crítica.
- ✓ **Fòrums i jornades.** Es dissenyarà un programa de fòrums, taules redones i jornades per a debatre i reflexionar sobre temes estratègics de la ciutat.

EIX 7: GOVERN OBERT, TRANSPARÈNCIA I CIUTAT INTEL·LIGENT

Posar a disposició de la ciutadania i dels agents socials tota la informació disponible a l'Ajuntament sobre la realitat de la ciutat és un dels requisits bàsics per a fomentar una participació de qualitat. Si la informació és poder, la transparència és un dels requisits fonamentals per a l'apoderament de la ciutadania i la construcció de coneixement col·lectiu.

Elements clau:

- ✓ **Portal de transparència i dades obertes.** S'aprofundirà en el desenvolupament del portal de transparència perquè proporcione de manera àgil i visual la informació més rellevant sobre les diferents dimensions de la realitat de la ciutat de València. Tota la informació estarà accessible i disponible en format estàndard de dades obertes perquè puga ser tractada i processada pels diferents agents socials amb la major facilitat.
- ✓ **Ciutat intel·ligent i participació ciutadana.** Les iniciatives incloses en l'estratègia de ciutat intel·ligent sempre comptaran amb mecanismes per a promoure i facilitar la participació dels diferents actors públics, privats, acadèmics i molt en particular de la ciutadania, en totes les seues fases: diagnòstic, disseny, implementació i avaluació. Es promourà especialment el desenvolupament d'eines tecnològiques que faciliten la participació ciutadana en processos de consulta i presa de decisions de la ciutat. També es realitzaran esforços permanents de millora en la protecció de la privadesa de les dades personals en la interacció de la ciutadania amb els servicis de tecnologies avançades de l'Ajuntament.
- ✓ **Rendició de comptes.** El seguiment i l'avaluació del model de participació es realitzarà a través de l'observatori permanent sobre participació ciutadana i del Consell Social de la Ciutat, com també en les jornades específiques que siguen necessàries per a la rendició de comptes.